

LA JOTA COM A SÍMPTOMA

Ho exposa unes pàgines més enllà Roger Costa amb una rotunditat documental irrefutable: durant més de cinquanta anys –tota la primera meitat del segle XX– cap esbart principatí incorporà un número de jota al seu repertori. Ara, però, el passat novembre del 2010 el Consell de Cultura Popular i Tradicional Catalana aprovava la proposta de declaració de la jota com a element festiu patrimonial d'interès nacional. I al *facebook*, paradigma d'uns temps confusos però altament interactius, es creava el grup «la Jota també és una dansa nacional catalana» que en poc de temps assolí una xifra de seguidors que vorejava els dos milers.

Certament, la ubicació de la jota dins el nostre imaginari col·lectiu sembla respondre fidelment a la forma que tenim de pensar el país: si la Renaixença l'expulsava d'aquest imaginari per la seua presumpta inadequació als paradigmes nacionals que es volien hegemònics –l'herència clàssica, el seny, la Catalunya vella–, la postmodernitat l'adopta com a símbol d'una nació que amb prou feines ultrapassa la condició d'imaginada –els Països Catalans– pel seu caràcter compartit; un caràcter igualment virtual perquè les fronteres dels territoris on encara es practica –Mallorca, Menorca, Franja de Ponent, País Valencià, el Carxe, Catalunya Nova– es mostren, a mesura que es consoliden les perverses conseqüències del procés autonòmic, més i més impermeables. A tall d'exemple: els elements comuns entre les jotes tortosines i valencianes eren tan profunds que no és difícil trobar-hi concomitàncies a tots els nivells –vegeu en el primer article del dossier com una cobla localitzada a Tortosa o a algun llogaret del delta glossava les virtuts d'Evaristo, el gran cantador d'estil valencià; o constateu com s'hi emprà la mateixa terminologia: enversador/versaor, el terme «paraula» per referir-se al vers, etc. Ara, difícilment es repetirien concordances com aquestes.

D'altra banda, no podem deixar d'assenyalar que resulta una mica preocupant que tot el moviment en favor de la declaració de la jota com a dansa nacional s'articule com a reacció al reconeixement polític de la sarda-

na: una prova més de la poca oportunitat d'aquella iniciativa. Ja déiem aleshores que totes les danses i balls que es practiquen al país haurien de tenir el mateix caràcter nacional. Què significa, al capdavant, que una dansa siga declarada nacional? Que se li atorguen per decret a la pràctica tradicional atribucions de representació col·lectiva i de projecció dels valors compartits? Això potser no caldria en un ball –i no dansa: siguem rigorosos– amb la naturalesa de la jota. La jota és en molts llocs del territori un fenomen viu, una forma d'expressió popular que continua protagonitzant celebracions festives i construint significats propis. És, a més, un ball amb una funcionalitat molt concreta associada al corteig i la seducció –com explica Núria Quadrada que exclamà un dia el gran Biel Caragol després de ballar-la: «ara ja he fet l'amor!». En invertir la jota amb la condició de dansa nacional, no estarem començant a despullar-la del seu sentit primigeni per concedir-li'n altre de sobrevingut? No estarem, per tant, desvirtuant-la? No estarem, fins i tot, posant-la en perill?

Ara que la jota ha deixat de ser un exotisme interior, ara que, després d'un llarg procés de maduració com a país, la reconeixem com una manifestació popular ben nostra, potser el que caldria és potenciar-la en el que veritablement és i representa. Conèixer-la una mica millor, amb totes les seues variants i matisos, amb totes les funcions específiques que desplega –les històriques i les modernes– al llarg i ample del país, amb tot el seu profund contingut simbòlic. Això és al que voldríem contribuir amb aquest número de *Caramella*. Un número que connecta amb les jornades organitzades pel col·lectiu La Clavellinera a Falset l'any 2002, amb el títol «Jota als Països Catalans», que reuneix de nou a moltes de les persones que hi participaren, i que recorre el país de dalt a baix tot seguint el ritme d'un ball esdevingut símptoma d'uns temps on, malgrat tot, encara se'ns deixa un marge per l'esperança. Una esperança que sembla sonar amb ritme i melodia de jota. De cota. Balleu?